

ULUSLARARASI SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ THE JOURNAL OF INTERNATIONAL SOCIAL RESEARCH

Cilt: 12 Sayı: 68 Yıl: 2019
www.sosyalarastirmalar.com
Issn: 1307-9581

Volume: 12 Issue: 68 Year: 2019
www.sosyalarastirmalar.com
Issn: 1307-9581

Doi Number:

<http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2019.3809>

BİR BAYRAM VE BİR MAKAM: NEVRÛZ

A FESTIVAL AND A TURKISH MUSIC MAKAM: NEVRÛZ

Gözde ÇOLAKOĞLU SARI*

Öz

Orta Asya Türkleri ve İranlıların yılbaşı olarak kabul ettikleri gün, Farsça bir kelime olan 'Nevrûz' terimiyle ifade olunmaktadır. 'Yeni gün' anlamına gelen Nevruz, bu özelliklerinden bağımsız olarak Türk Makam Müziği'nde 13. yüzyıldan yani 12 makam geleneğinden itibaren temel diziler arasında yer almış bir makamdır. Hatta sistemci ekolün kurucusu olarak kabul edilen Safiyüddin Urmevi'nin harf notasıyla tesbit ettiği Arapça güfteli remel usulündeki savt da bu makamdandır ve eser alanında müzik yazısı ile tesbit edilmiş ilk eserdir. Günümüzde Nevruz, Uşşak - Hüseyini dizilerine tekabül etmektedir.

Türk Makam Müziği'nde müzik ve makam teorisi çalışmalarını Ortaçağ İslam Coğrafyası / Sistemci Okul, 15. yüzyıl Osmanlı-Anadolu Okulu, 17-19 yüzyıllar ve 20. yüzyıl çalışmaları olmak üzere 4 dönem içerisinde incelemek mümkündür. Konumuz olan Nevruz makamı bu 4 dönemdeki belirgin çalışmalar üzerinden ele alınacaktır. Bu makalenin amacı Nevruz kavramı ve Nevruz makamını karşılaştırmalı olarak incelemek ve Nevruz ismiyle Türk Makam Müziği repertuarında yer alan eserler ile ilgili değerlendirmeler yapmaktadır. Bu doğrultuda literatür taraması yapılmış, tarihsel ve müzikal analiz yöntemleri kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Nevruz Makamı, Türk Makam Müziği.

Abstract

The day which the Central Asia Turks and the Iranians accepted as New Year, is expressed in the Persian language as Nevruz. However, the word actually means new day. This is the day when the sun enters into Aries. Together with these characteristics, Nevruz is a makam which has taken place among the basic mode sequences from the 13th century i.e. 12 makam tradition in the Turkish Makam Music. In fact, Nevruz remel savt with Arabic lyrics determined by the systemic school founder Safiyüddin Urmevis by letter note belongs to this mode this is the first work of Turkish makam music that is determined by music writing. Today this mode corresponds to the Uşşak scale.

There are four schools in Turkish Makam and Music Theory Studies: Middle Ages Islamic Region/ Systematical School, 15th Century Ottoman - Anatolian School, 17-19th centuries studies and 20th century studies. In this article, the concept of Nevruz and the makam of Nevruz will be examine in a relative and comparative manner. These evaluations will be made on works named Nevruz in the repertoire. In this context, it was screened literature, used historical and musical analysis methods.

Keywords: Nevruz, Turkish Makam Music.

Giriş

Nevruz Eski Türkler, Orta Asya Türkleri ve İranlıların yılbaşı olarak kabul ettikleri, Farsça 'yeni gün' anlamına gelen bir terimdir. Güneşin koç burcuna girdiği gün olup, miladî 21 Mart ve Rumî 9 Mart tarihlerine tekabül etmektedir (Çay, 1993, 5, Öztuna, 1990, 115). Hem yılbaşı, hem de bahar bayramı olarak idrak edilen 'Nevruz' için 2-3 gün süren özel törenler yapılır. Merkezî Asya'dan Merkezî Avrupa'ya kadar Müslüman, Hristiyan, Budist, Şamanist Türklerce kutlanan bayram; 'Nevruz', 'Ergenekon', 'Yeni Gün',

* Prof. Dr., İTÜ Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı.

'Yılbaşı', 'Bahar Bayramı', 'Mart Dokuzu', 'Sultan Nevruz' adlarıyla bilinmektedir (Pirverdioğlu, 1999). Sümerlerden beri devam ettiği düşünülen 'bu anlayışta bir bayram' Orta Asya'dan Balkanlar'a değin kutlanmaktadır¹ (Develioğlu, 1999, 830). Ayrıca Büyük Selçuklular döneminde İslâmiyet'in kabulünden sonra kullanılan Hicrî takvim ile birlikte Eski Türk takvimine benzer 'Takvim-i Celâli' adıyla bir takvim kullanıldığı bilinmekte, yılbaşı günü ise 21 Mart tarihini göstermektedir. 11. yüzyılın önemli ismi El Birûnî Nevruz'un Türk toplulukları yanında bütün Ön Asya toplumlarında bayram olarak kutlandığına dair bilgiler vermektedir. Kaşgarlı Mahmut ise 'Divan-ı Lügât-it Türk' adlı eserinde 'Nevruz'u yıl başlangıcı olarak kabul etmekte ve bayram olarak nitelendirmektedir.

1. Edebiyatta Nevruzîye ve Bahâriye

Nevruzun bir bayram olarak kutlanmasıyla birlikte edebiyatta, musikide ve sarayda da bazı adetlerin geliştiği görülmektedir. Bu adetler edebiyatta 'Nevruzîye', müzikte 'Nevruz Makamı', eczacılıkta 'Nevruzîye Macunu', saray adetlerinde 'Nevruzîye Pişkesi' olmak üzere gruplanabilir (Çay, 1993: 197).

Edebiyatta Nevruz münasebetiyle yazılan şiirlere 'Nevruzîye' adı verilmektedir. Bektaşilerde Nevruzîyeler dergâh bahçelerinde, kırlarda okunmakta iken, divân edebiyatı şairleri 'câize almak' için devlet büyüklerine Nevruz dolayısıyla Nevruzîyeler sunmuşlar ve kaside ve gazel türünde pek çok Nevruzîye oluşturmuşlardır (Çay, 1993, 197).

Nevruzun gelişini vesile ederek, şiirin sunulduğu kişiyi övmek için kaleme alınan, gazel, kaside ve murabba gibi nazım şekilleriyle hazırlanan Nevruzîyelerin ilk örneklerine 14. yüzyılda rastlanılmaktadır ki; en fazla örneğinin 17. yüzyılda karşımıza çıkmaktadır. Şairler yanında, kılıç ve kalem sahibi padişahlar, vezirler, hatta şeyhülislam ve kazasker efendiler gibi üst düzeydeki din adamları da Nevruz için şiir yazmaktan, şiirlerinde nevrüz motifini türlü şekillerde kullanarak, hünerlerini göstermekten geri kalmamışlardır². Nevruzîyelerde baharın gelişi, bütün cihanın tazelenip, yeşilliklerle süslenişi, çiçeklerle bezenişi, adeta yeniden dirilişi ve bahar eğlenceleri anlatılmış, yazılan şiirler kaside türünde ise sunulacak kişinin övgüsü yapılmıştır (Kılıç, 1999, 211-212).

Bahardan bahseden manzumeler ve musiki parçalarını ifade eden Bahâriyerlerin amacı da Nevruzîyelere çok benzemektedir. Bahar münasebetiyle baharı tasvir yoluyla yazılan veya bestelenen bu eserler, ekseriyetle devrin padişahına veya büyük devlet adamlarına sunulmuş, çok defa onun ismi anılarak övülmüş ve karşılığında 'câize' alınmıştır. Türk Makam Müziği'nde bu tarz örnekleri görmek mümkündür. Örneğin Abdi Efendi'nin Mahûr Ağır Aksak Şarkısı II. Mahmud'a sunulmuş bir bahâriyedir (Şekil 1). Yalnız baharı tasvir eden saz ve söz eserleri de vardır (Öztuna, 1990, I, 140). Nevruz'u konu alan Nevruzîye, Bahâriye ve gazellerden beyit örnekleri de aşağıda vermiştir.

¹ Yazılı kaynak, efsane ve sözlü anlatımlarda Nevruz kutlamalarının binlerce yıldır bayram törenlerine dönüşerek gelenekleştiğine dair yaklaşımlar mevcuttur (Bakınız EK:1).

² Kadı Burhaneddin (1344-1398), Şeyhî (öl.1431?), Ahmed Paşa (1497), Necatî (öl. 1509), Bakî (1526-1600), Şerif (17.yy), Zaifî (1494-1557), Nedim (öl. 1730), Nail-i Kadim (öl.1666), Ganizâde Nâdirî (1572-1626), Şimkeşzâde Feyzî (1626-1690), Azmizâde Hâletî (1570-16319), Cevrî (1595-1654), Şeyh Galip (1757-1799), Seyfî ve Riyazî (1572-1644)'den başka hükümdar şairlerden Hatayî (Şah İsmail 1487-1524), Bahtî (I. Ahmed 1588?-1673) ve Murad (IV. Murad-1612-1640), Refet Bey (Ramî Paşa'nın oğlu ö.1744) ve Şeyhülislâm Yahyâ (1565-1644)'nın da Nevruzîyeleri vardır.

Gül şe ni ez hâr aç dı
her ya na
- SAZ - Nüz he ti ye dir bu kas rı
dil kü şâ - SAZ ---
Kan de dir gel sin he zâ rı
hoş ne vâ
Gülşen-f ezhâr, açdı her yana
Nüzhetfye'dâr bu kasr-f dil-küşâ
Kandedir gelsin hezâr-f hoş-nevâ
Nüzhetfye'dir bu kasr-f dil-küşâ

gülşen = gül bahçesi	dil-küşâ = gönül açıcı
ezhâr = çiçekler	kande = nerede
Nüzhetfye = bir kasrın adı	hezâr = bülbül
kasr = küçük saray	hoş-nevâ = hoş sesli

Şekil 1. Abdi Efendi'nin Mahûr Şarkısı (Erdoğan Çelikkol tarafından yazılmış notadan)

- **Nef'i'nin gazelinde bir bir Beyit**
Erişdi bahâr oldu yine hemdem-i nevrûz
Şâd etse nola dilleri câm-ı Cem-i nevrûz
- **Sultan IV. Murad'tan gazel şeklinde yazılmış bir Nevrûziye:**
Ey gönül, gül devridür vakt-i nev-i nevrûzdur
Can bağışlar âdeme bu dem dem-i firûzdur
Va'iz-i şehrin kimesne pendini gûş eylemez
Iş u nûşa es-selâdur bir mübarek rûzdur
Bağ pür-avâzedür sıyt u sadâ-yı murg ile
Güyyâ her küşede bir dürlü sâz u sözdür
Leblerinden mürde-dil ksb-i hayât eyler velî
N'eyleyim ammâ yine ol gamzeler dil-dûzdur
Bu Murâdun mülket-i gönlün alıp yağma iden
Bir sitem-kâr cefâ-cû dilber-i dil-sûzdur
- **Şeyhülislam Yahya Efendi'nin I. Ahmed'e sunduğu gazel³**
Goncenün açsun yine kalbin sabâ nevrûzdur

³ IV. Murad devrinin şeyhülislâmı Yahya Efendi de padişahın Nevrûz gazeline bir nazire yapmış, ancak hükümdarın ölümü üzerine yeni padişah Sultan İbrahim'e sunmuştur ki; gazelin mahiyeti Murad'ın gazeline benzemektedir.

Bülbül-i zâr eylesün bir hoş nevâ nevrûzdu
Subh-dem râh-ı çemen bî-gerd ü gil sünbül-hevâ
Gül gibi gülzâre azm it dilberâ nevrûzdu
Andelibi yılda bir Nevrûzdu dilşâd iden
Nev-civânumla geçen hergün bana nevrûzdu
Şâh-ı evvân-ı hamel teşrif idüp dîvânını
Ehl-i bâğa eylesün cûd u sehâ nevrûzdu
Şâddır Yahyâ ki eyyâmında Sultân Ahmed'ün
Gicesi Kadr u günü bayram u ya nevrûzdu

• **Cevrî'nin Sultan İbrahim'e sunmak için kaleme aldığı kasideden ilk 5 beyit:**

Eyleyüp âyine-i çarhu mücellâ nevrûz
Dehre şevketle giyüp hil'at-ı dilbâ nevrûz
Subh-dem şa'sa'a-i mihr degildür görinen
Çıkdı şevketle giyüp hil'at-ı dibâ nevrûz
Âlemin dikdi seher kule-i eflâk üzre
Âleme kevkebesin itdi hüveydâ nevrûz
Câm-ı zerrin ile 'ays itmege Cemşid gibi
Meclis-i bağı yine kıldı mübeyya nevrûz

Nev-bahâr irdi yine cennete döndi gülzâr
Eyledi her şederi sidre vü tûbâ nevrûz

Görüldüğü gibi edebiyatta Nevrûz kavramı, bir makam adı olarak ve bazen de iki anlama gelecek şekilde kullanılmıştır. Nevrûz kelimesinin makam adı olarak şiirlerde yer almasının yanı sıra; bu şiirlerde birtakım müzik terimleri de geçmektedir

2. Türk Makam Müziği'nde Nevrûz

Türk Makam Müziği'nde müzik ve makam teorisi çalışmalarını Ortaçağ İslam Coğrafyası / Sistemci Okul⁴, 15. yüzyıl Osmanlı-Anadolu Edvâr Geleneği, 17. yüzyıl ve sonrası ve 20. yüzyıl çalışmaları olmak üzere 4 dönem içerisinde incelemek mümkündür. Konumuz olan Nevrûz makamını bu 4 dönemdeki belirgin çalışmalar üzerinden değerlendirelim:

Urmiye doğumlu olmakla birlikte (günümüzde İran'ın Batı Azerbaycan Eyaletinde bir şehir), Bağdat'ta eğitim gören, son Abbasi Halifesi Mutâsım ve İlhanlılar Devleti kurucusu Hülagü'nün Bağdat'ı işgalinden sonra Moğol Saraylarında bulunmuş olan Safiyüddin Abdülmü'min Urmevî (1216-1294) devlet adamlarının yanında önemli bir mevkiye sahip olmuş bir saray müzisyenidir⁵.

Safiyüddin bir oktavda bulunan 17 aralık ve 18 sesin de teorik olarak tanımını yapmış, yaklaşık 700 sene temel özellikleriyle korunacak olan 'Sistemci Okul' geleneğini başlatmıştır.

Sistemci okulda makamsal dizilerin ifadesinde genellikle 12 makam, 6 âvâze, 4 şube ve 24 terki belirlenmiştir. Bu sayıların evrendeki olgulara atfen, aylar, burçlar, yıldızlar, doğanın unsurlarına göre belirlendiği bilinmektedir. 12 burç ve aya atfen belirlen 12 makama çeşitli ezgi örneklerinden meydana gelen âvâzeler eklemiştir. Âvâze tam olarak bir dizi olmasa da, ikincil derece dizi sayılabilecek olan ezgi çeşitleridir⁶. İşte Nevrûz Safiyüddin'den itibaren 19. yüzyıla kadar âvâze olarak nitelendirilmiş bir dizidir.

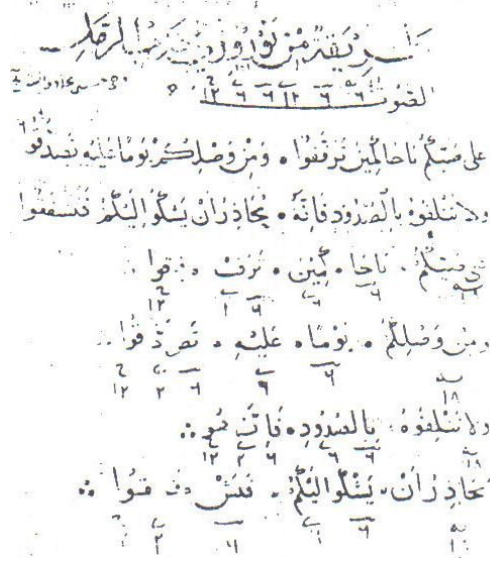
Nevrûz makam müziği açısından ayrıcalıklı bir yer ve öneme sahiptir. Bunun sebebi ise Safiyüddin'in edvârında müzik yazısı ile tesbit edilmiş 2 örnek eserden birincisinin makamı olmasıdır.

⁴ Müziğin teorisi ve kuramını ifade eden bu terim 12. ve 13. yüzyıllardan itibaren konu ile ilgili bilgileri içeren kitaplar için kullanılmıştır. Devir kelimesinin çoğuludur ve makam ve usullerin daireler şeklinde ifade edilmesine atfen kullanılır.

⁵ Bağdat sarayında ud icracısı ve kütüphane müntesihisi olarak görev yapan, Bağdat'ın işgalinden sonra İlhanlı baş veziri Şemseddin Cüveynî'ye ithafen er-Riasâletü's Şerefiyye adlı eserini yazan ve ud icracılığı ile bu sarayda da saygınlığını kazanan Safiyüddin'in Arapça yazdığı 'Kitâbü'l Edvâr' ve 'Şerefiyye' adlı eserleri yukarıda bahsedilen 'Sistemci Okul'un da öncülü olarak kabul edilmektedir. Ses, aralık ve oran analizleri yapmış, yaklaşık 700 sene temel özellikleriyle korunacak geleneği başlatmıştır.

⁶ Sistemci okulda gezegenler ile eşleştirilen âvâzelerin sayısı 6'dır. Önceleri 6 adet olarak anılırken, yedinci gezegen bulununca, Hisar âvâzesi de öncelilere eklenmiş ve sayı 7 adede çıkarılmıştır (Uygun, 1999, 216).

Edvârın sonuna doğru Nevruz makamı ve Remel usulunde bir savtın notası verilmiştir⁷. Nevruz Türk ve Ortaçağ İslam coğrafyasının nota ile tesbit edilmiş ilk eserinin makamıdır ve bu eser günümüz Uşşak dörtlüsü içerisinde 4 perdede seyrederek (Şekil 2-3).

Şekil 2. Nevruz Remel Savt (Uygun, 1999)

Safiyüddin tarafından Nevruz adı verilen dörtlü CTT aralıkları ile simgelenmiştir. Bu aralıkların Arel-Ezgi-Uzdilek sistemindeki karşılıkları KST olup, Uşşak dörtlüsü olarak isimlendirilmiştir (Uygun, 1999: 159-160). Ayrıca iki Uşşak çeşnisinin yan yana geldiği dizi bugünkü Hüseyni Aşiran dizisinin karşılığıdır. Bu dizi Uşşak dörtlüsü ve Hüseyni beşlisinin birleşmesinden meydana gelmiştir (Uygun, 1999, 197).

Yine istemci gelenek içerisinde yer alan bir diğer önemli teorisyen Maraga doğumlu olan (günümüzde İran'ın Doğu Azerbaycan eyaletinde bir şehir), Abdülkadir Merâgî'nin (1360-1435) 24'e ulaşan şubelerinden ikisi Nevruz-1 Arab ve Nevruz-1 Hârâ'dır (Bardakçı, 1986, 68, 72,73).

Sistemci Okul geleneğinin devamı olarak kabul edilebilen Alishah bin Hacı Büke ise 'Mukaddimetü'l Usul' adlı eserinde, sistemci geleneğin 12 makam ve 6 âvâze anlayışını aktarmıştır. Avâzeleri arasında Nevruz-1 Asl, Mâye, şubeleri arasında Nevruz-1 Arab, Nevruz-1 Hârâ ve Nevruz-1 Beyâti yer alır (Çakır, 1999, 121).

Nevruz der çarb-1 Remel

353

'A-lâ şab-bi - küm yâ hâ - ki-mün te-raf - fa-kû
Ve min vaş - li - küm yevmen 'a-ley hi ta-şad - da-kû
Ve lâ tut - li - fû - hü bi's - şu - dü - di fe-in - ne-hu
Yu-hâ - zi-ru an yeş - ku i-ley-küm fe-teş - fa-kû

Şekil 3. Nevruz Remel Savt'ın Yalçın Tura tarafından günümüz müzik yazısına transkripsiyonu (Kantemir, 2001, II: 681)

20. yüzyıla kadar etkinlerini koruyacak Osmanlı-Anadolu Edvâr⁸ geleneği aynı zamanda günümüz Türk Müziği ses sistemine kaynaklık etmiştir. Bu geleneğin ilk temsilcilerinden Osmanlı topraklarında

⁷ İkinci eser Geveşt savttır.

Türkçe müzik nazariyatı eseri yazar (Osmanlı Türkçesi) Kırşehri Yusuf'un yazdığı (1411) Farsça 'Risâle-i Edvâr' günümüze gelememiş, fakat edvârın Harîrî bin Muhammed tarafından yapılan Türkçe tercümesi (1496) bu eserin de kaynak kitaplar arasında girmesini sağlamıştır. Kırşehirli Yusuf Nevrûzu Çargâh ile Pençgâh (Neva) arasında bir perde ve ayrıca bir âvâze olarak tanımlamıştır. 'Evvel Dügâh hemen, Segâh hemen, Çargâh hemen, Segâh evi Kûçek, Dügâh evi Irak, Segâh evi Karcıgar, Çargâh evi Gedaniyye, Dügâh evi Muhayyer, tize giden bunlardır' (v.11a). Ayrıca Kırşehri 53 terkeb bildirmiştir ve Rekb-i Nevrûz ile Nevrûz Acem bunlardan ikisidir. (Doğrusöz, 2012, 111) (Şekil 4).

Şekil 4. Kırşehirli Yusuf'ta Nevrûz Avezesi

Geleneğin önemli bir ismi olan ve bir tarihçi olarak bilinen Ahmedoğlu Şükrullah 'Risâle min ilmi'l-Edvâr' adlı eseriyle Osmanlı'da ilk Türkçe müzik teorisi eserinin yazarıdır⁸. Şükrullah'ın eserinin ilk 15 bölümü Safiyüddin'den çeviri olduğu için, verdiği makam ve âvâzelerin sıralaması ve sayısı Safiyüddin ile aynıdır. Şükrullah'a ait olan fasıllar ise Kenzû't-tuhaf'tan çeviri olan bölümlerin ardından verdiği 3 bölümdür ve burada 56 terkeb vermiş, bu terkebleri de bir- ikişer cümle ile açıklamıştır. 56 terkeb arasında Nevrûz-ı Rûmî, Rekb-i Nevrûz ve Nevrûz-ı Acem bulunmaktadır.

II. Murad'a itafen ve onun isteğiyle Bedri Dilşad tarafından yazılan ansiklopedi ve nasihatname niteliğindeki 'Muradnâme' (1427) adlı eserin 34. bölümü müzik ve müzik teorisiyle ilgilidir. Dilşad'ın âvâzeleri arasında Nevrûz yer alırken, Nevrûz-ı Rûmî, Rekb, Rekb-i Nevrûz ve Nevrûz-ı Acem terkebleri arasındadır (Özçimi, 1989, 57).

Sultan II. Murad'ın müziğe olan ilgisinin sonucu olarak Edirne saray müzisyenlerinden olduğu tahmin edilen Hızır Bin Abdullah'a 'Edvâr-ı Musiki' (1441) adlı bir eser kaleme aldirmiştir. Hızır Bin Abdullah'ın âvâzeleri arasında Nevrûz bulunurken, 201 adet terkebinin arasında Rekb-i Nevrûz, Nevrûz-i Rumi, Nevrûz-i Acem, Rast Nevrûz, Irak Nevrûz, İsfahan Nevrûz, Kuçek Nevrûz, Büzürk, Nevrûz, Zengüle Nevrûz, Rehavi Nevrûz, Hüseyini Nevrûz, Hicaz Nevrûz, Neva Nevrûz, Buselik Nevrûz, Uşşak Nevrûz, Rast Nevrûz yer almaktadır (Ceyhan, 1997, 277-284).

Şirvanî'nin 'Mecelletun fi'l Mûsikâ' ve Hacı Abdülaziz'in 'Nakâvetü'l Edvâr' adlı II. Mehmed'e sunduğu eserleri, Mehmet Tirevî'nin 'Risâle-i Musiki' (1492?), Ladikli Mehmet Çelebi'nin Türkçe ve Arapça olarak yazdığı 'Zeynü'l Elhân' (1494), Arapça 'Risâletü'l Fethiyye' adlı eserleri ve Udi Derviş Mahmud'un 'Makâsîdü'l-Edvâr'ında da Nevrûz aynı şekilde görülmektedir.

15. yüzyıl 'edvârlar dönemi' ve teori çalışmaları açısından durgun geçen 16. yüzyıldan sonra 17. ve 18. yüzyıllar müzik ve makam teorisinde canlanmayı simgeler. Getirdiği icraya dayalı teori sistemi ve kendine özgü yorumladığı Arap harf notasıyla Romen asıllı Dimitri Kantemir'in (Kantemiroğlu) 'Kitâb-ı İlmî'l-Musikî alâ Vechî'l-Hurûfat' ya da kısaca 'Kantemiroğlu Edvârı'nda da; eski edvâra göre 7 âvâzenin açıklanışı bölümünde Nevrûz tanımı şöyle yapılmıştır: 'Rehavi ve Hicaz makamlarının birleşmesinden doğar. Hicaz gibi hareket edip, Rehavi gibi Dügâh perdesinde karar kılar' (Kantemir, 2001, I, 146).

Kemanî, tanburî ve müzik teorisini Hızır Ağa (öl. 1760?) 'Tefhim ül-makamat fi tevlid en nagamat' adlı eserinde Nevrûz'un tarifini şöyle vermektedir: 'Nevrûz şol ağazedir ki, segâh kopup çargâh ve nevâ ile Nim Hisar gösterüb, bâde Nevâ ile Çargâh gösterüb, Çargâhtan Hisar Nimin gösterüb bâde yine Nevâ ile Çargâh ve Segâh göstere ve perde-i Dügâhta karar ede' (Kutluğ, 2000, 388).

Sistemci okul geleneği ve 12 makam anlayışının kırılma noktası olan ve makam, âvâze ve şubeler yerine 14 ana makam ve 125 bileşik makam tanımlayan Abdülbaki Nâsır Dede 'Tedkik ü Tahkik' (1796) adlı eserinde 2 ayrı Nevrûz türünden bahsetmiştir. Bunlardan biri Nevrûz-ı Asl, diğeri Nevrûz-ı Acemdir. Nevrûzu şöyle tarif etmiştir: 'Neva perdesinden Muhayyer perdesine dek çıkıcı ve inici şekilde Nihavend yapmaya başlayıp, sonra bir Hüseyini ve Acem perdesi gösterir, Acem perdesinde karar verir. Bazı yerde

⁸ Edvâr geleneği üzerine çalışan pek çok müzik teorisini aslında Türk Kolu edvâr geleneği ve Anadolu Edvâr geleneği teriminden bahsederler. Biz de hem Anadolu ve hem de Osmanlı dönemine hitap etmesi açısından *Osmanlı-Anadolu Edvâr Geleneği* terimini kullanmayı yerinde bulduk.

⁹ Bir görüşe göre eserini Yıldırım Beyazıt'ın oğlu İsa Çelebi'ye yazmıştır (Uslu, 2002, 443). Tarihçi Nihal Atsız ise Şükrullah ve İsa Çelebi'nin yaşadığı tarihleri karşılaştırmış ve Şükrullah'ın İsa Çelebi'nin hizmetinde bulunma ihtimalinin düşük olduğunu belirtmiştir (Atsız, 1939; 39). Yine bir tarihçi olan Murat Bardakçı da ilk kez Rauf Yekta'nın bu bilgiyi Milli Tettebular Mecmuası'nda verdiğini, ancak risale hakkında daha sonra çalışma yapılmadığı için yanlışın tekrar edildiğini, eserin II. Murad'a ithaf edildiğini Şükrullah ve dönemin tarihi metinlerinden alıntı yaparak bildirmektedir (Bardakçı, 2008, XIX).

Neva perdesinden sonra Çargâh perdesinin ve Muhayyer perdesinden sonra Sünbüle perdesinin eklenmesi uygun düşer. Bu bileşim tanımı, sonrakilerden birinin yazdığı bir nazariyat kitabında görülen bileşim tanımından yararlanılarak yapılmıştır. Nevrûz-ı Acem ise şöyledir: Nevrûz gösterip, Acem şeklinde karar verir. Bu bileşim bizden öncekilerin sonrakilerinden (müteahhirin-i selef) birinin nazariyat kitabında bu şekilde görülüp oradan yazılmıştır ve sonrakilerin (müteahhirin) buluşu olması akla yakın gelmektedir; lakin Acem bileşiminden tam tamına ayırd edilebilmesi için Sünbüle perdesinde biraz çokça dolaşmak ara sıra Çargâh perdesinde biraz durmak uygun düşer (Tura, 2006, 46).

Günümüzde kullanılan ses ve makam anlatım sisteminin kurucularından olan Hüseyin Saadettin Arel (1880-1955) Nevrûz makamından Musiki Mecmuası'nda 'Türk Musikisi Nazariyatı Dersleri' başlığıyla yayınlanan ve sonradan Onur Akdoğu tarafından kitap haline getirilen eserinde bahsetmemiştir. Arel'in bu konuda birlikte çalıştığı diğer biri isim olan Dr. Suphi Ezgi (1889-1962) de 5 ciltlik 'Nazarî ve Amelî Türk Musikisi' adlı kitabında Nevrûz makamına yer vermemiştir. Müzik bilimci Yılmaz Öztuna (193-1912) ise 'Büyük Türk Musikisi Ansiklopedisi' adlı eserinde makamın tarifi şöyle yapılmıştır: 'Tiz durakta yani Acem (fa) perdesinde kalan Acem Aşiran Makamına bu isim verilmiştir. (Basit bir şed makam) Fakat 20. yüzyılın sonlarında İsmail Hakkı Bey bu makamı canlandırmak istemiş, düğâh (la) perdesinde kalarak kullanmıştır' (Öztuna, 1990, II, 115).

Bu verileri çeşitli dönemlere ait eseri analiz ederek, değerlendirelim:

Şekil 3'te görülen 13. yüzyıla ait Nevrûz Savt yukarıda da belirtildiği gibi 4 perdeden ibaret olan bir Uşşak çeşnisidir.

17. yüzyılda yaşamış Diyarbakirli Hanende ve Tanburî Yahya Çelebi'nin (?-1660?) Acem Saz Semâi'sini makamsal açıdan incelersek 1. hanenin Acem perdesi üzerinden Acem makamı özellikleriyle seyrettiği ve hane sonunda Hüseyinde Kürdî çeşnili kalış yapıldığı görülmektedir. Aynı şekilde mülazime bölümü de klasik bir Acem seyrine sahiptir. Eserin 2. ve 3. hanelerindeki Sabâ ve Hicaz geçkisi, 4. hanede yerini yine Acem makamında bırakmaktadır (Şekil 5)

Dede Efendi'nin torunu olarak saraydan yetişen Müezzinbaşı Rifat Bey'in (1820 - ?) 7 beyitten oluşan Nevrûz İlahisinde makam aynı şekilde Acem özellikleriyle tarif edilmiştir (Şekil 6).

19. yüzyıl sonu ve 20. yüzyılın ilk çeyreğinde Türk Müziği'ndeki büyük türleri daha küçük bir yapıda kullanarak, aynı zevk ve keyfiyeti yakalamayı amaçlayan Muallim İsmail Hakkı Bey'in (1865-1927) Şekil 6'da görülen bestesinde de makamın baştan sona Acem dizisiyle seyrettiği ve Hüseyinde Kürdili kalışların yapıldığı görülmektedir. Meydanda Evç perdesi ile Hüseyinde Uşşak çeşnisi gösterilmiştir (Şekil 7).

USUL: AKSAK SEMÂİ BESTE: TANBURI YAHYA ÇELEBİ

NEVRUZ SAZ SEMÂİSİ

1.HANE

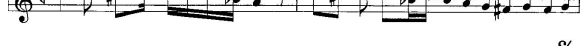
MÜLÂZİME %

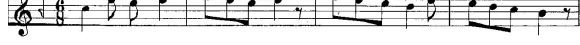
2.HANE

3.HANE

4.HANE

Bu eser TRT Müzik Dairesi Arşivi'nden alınmıştır.

Şekil 5. Acem Saz Semaisi (TRT Müzik Dairesi Arşivi, www.devletkorosu.com)

QUYEK

Hâki pâ yi Mus ta fâ ya
yüz sü ren mes rür o lur
Her ne den lü müc rîm i se
â ki bet mağ fur o lur v.ö.

Hâk-i pâ-yî Mustafâ'ya yüz süren mesrûr olur
Her ne denlü mücirim ise âkîbet mağfûr olur

Mest-i câm-ı aşk olup düh-râh-ı uşşâka heman
Bu horâbât-ı muhabbette düşen ma'mûr olur

Şevk ile hark-ı hicâb ede acep mi âşîkan
Sinesin şâk etse mecnûn-î Hudâ ma'zûr olur

Kevkeb-i izz ü saâdet pertevidir adl ü dâd
Dâimâ sultân-ı âdil gâlib ü mansûr olur

Âşîkan bağı yanıp âh-ı seher-gâh etmede
Kalbe kim nâr-ı muhabbet erişe mahrûr olur

Mu'cizât-ı hazret-i sâh-ı rusûl eder zuhûr
Avn-i Bârî erişip o'dâ-yı din makhûr olur

Hû ile vakt-i seherde seyri lâhût ede gör
Zâkir-i Hakk'ın ZEKÂÎ bâhnu pür-nûr olur (1)

Şekil 6. Rifat Bey'in Nevrûz İlâhisi (Yusuf Ömürlü Arşivi, www.devletkorosu.com)

Usûl: Hafif NEVRÛZ BESTE Muallim İsmail Hakke B.

ya re ler aş mak ta dir
Bir mük is çâ gâ ni Li bî
Ol sa bin çâ nîm fe dî

her bir ni gâ his câ nî
çâ mi vi ya hin hî kâ nî
ol sun de rim câ nâ nî

ma ma
ma

Ten ne nan na dir ten na tent ni ta

na yan tîr lâ yâ lâ yol la Lal lâ be li yâ ri

mên Ol ma sa bir ser me dî

en dî şe i hic hic rân e

Şer
Dt. 11/5

Yâreler acmaktadır her bir nigâhin cânına
Birmek ister gâlibâ çâşm-i vîgâhin cânına
Olmasa bir şermedi ânâfâs-ı hicrân eğer
Olsa bin cânım fedâ olsun derim cânkenime

Muallim İsmail Hakke Bey'in T.R.T.deki
koleksiyonundan yazıdır. 25.2.1936

Ö. İsmail Kosal

Şekil 7. Cüneyd Kosal'ın kendi el yazısı koleksiyonundan Muallim İsmail Hakke Bey'in Nevrûz Bestesi (www.devletkorosu.com)

3. Sonuç

Nevrûz Eski Türklerden itibaren günümüzde de halen yaşatılan bir bayram geleneği, aynı zamanda edebiyatta bir tür olmasının yanı sıra, bu makalede konu edildiği üzere Türk Makam Müziği'nde yüzlerce yıllık geçmişi olan bir makamdır. Makamın en önemli özelliği ise Türk-İslam coğrafyasında müzik yazısı ile tesbit edilmiş ilk eserin makamı olmasıdır. İsimleri çoğu zaman Arapça, Farsça ve Eski Türkçeden gelen

makam isimleri aynı zamanda farklı kavram ve konulara ismini vermektedir ki, Nevrûz'da da aynı özellik görülmektedir.

Tarihsel yönden 13. yüzyılda Uşşak dizisi, hatta çeşnisi (sadece 4 perde) ağırlıklı olan ve 17-18. yüzyıllara kadar sadece âvâze, terkiib ya da şube olarak edvârlarda ismi görülen bu makama ait bestelenmiş eser örneklerinin 17-18. yüzyıllardan başladığı tesbit edilmektedir. Hatta Safiyüddin'in savtından başka bu dönemlere ait herhangi bir Nevrûz eser günümüze ulaşmamıştır. Bu sebeple örnek eserler ile edvâr tanımları farklılaşmaktadır (EK 2).

Abdülbaki Nâsır Dede, Kantemir'in icrayı ön plana çıkaran ve eski edvâr geleneğinden uzaklaşmayı simgeleyen edvârından sonra, Osmanlı-Anadolu edvâr geleneği ve eski teoriden gerçek kopuşun başlangıcıdır. 12 makam, 6 âvâze, 4 şube ve sayıları çeşitlenen terkiibler yerine tabiat unsurlarıyla eşleşmeyen 14 adet ana makam ve 136 terkiib bildirmiştir. Onun eserinde makamlar artık daireler ile ifade edilmemektedir. İşte 'Tedkik ü Tahkik' ile birlikte Nevrûzun da tanımı farklılaşmış ve Acem dizisi olarak tanımlanmıştır. Bestelenmiş eserlerden çıkan sonuç da bu yöndedir.

Sonuç olarak, makamın günümüze gelene kadar çeşitli dizi oluşumları ile yer değiştirdiği görülmektedir. Elimizdeki az sayıdaki eserde Acem perdesi ile makama girilmektedir. Yılmaz Öztuna'nın makamı 'Tiz durakta yani Acem perdesinde kalan Acem Aşiran makamı' olarak tanımlamasını sebebi de söz konusu Acem makamı özelliğidir. Çünkü makamın Acem makamı ile yerinde Uşşak ve Hüseyinde Kürdi çeşnisi gösterilen Acemli Hüseyini dizilerinin birleştiği bir makam olduğu görülmektedir.

Safiyüddin Urmevî, Yahyâ Çelebi, Ahmet Ağa, Neyzen Ali Rıza Efendi Muâllim İsmâil Hakkı Bey ve İzzettin Hümâyi Elçioğlu gibi az sayıda bestecinin eser verdiği, günümüze ulaşmayan ve yakın dönem kaynaklarında yer almayan bu makam, Türk Makam Müziği geleneğinde makamların yüzyıllar içerisinde ismi aynı kalsa da, içerik ve seyir olarak farklılaşabileceğini, hatta unutulabileceğini göstermektedir (EK:2). Bununla birlikte edebiyat ve günlük yaşamdaki Nevrûz anlayışı kuşaklardan beri süregelmekte ve gerek yeni yıl, gerekse bahar başlangıcı olarak halen anılmaya ve kutlanmaya devam etmektedir.

KAYNAKÇA

- Atsız, Nihal (1939). *15. Asır Tarihi Şiirleri Şiirullah. Dokuz Boy Türkler ve Osmanlı Sultanları Tarihi*, İstanbul: Arkadaş Basımevi.
- Bardakçı, Murat (2008). *Ahmedoğlu Şiirullah*. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Bardakçı, Murat, (1986). *Maragalı Abdülkadir*. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Ceyhan, Adem (1997). *Bedr-i Dilşad'ın Murâd-Nâmesi*. İstanbul :Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Çakır, Ahmet (1999). *Alişah bin Hacı Büke (?-1500)'nin Mukaddimetü'l-Usul Adli Eseri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dini Musikisi Anabilim Dalı, İstanbul.
- Çay, Abdulhaluk (1993). *Türk Ergenekon Bayramı: Nevrûz*. Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları.
- Develioğlu, Ferit (1999). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*. Ankara: Aydın Kitapları.
- Doğrusöz, Nilgün (2012). *Yusuf Kırşehri'nin Müzik Teorisi*. Kırşehir: Kırşehir Valiliği Yayınları.
- Kantemir, Dimitri (2001). *Kitâbu'l İlmi'l-Müsiki 'alâ Vechi'l-Hurûfât*. Yayıncı: Yalçın Tura, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Kılıç, Filiz. 1999. Osmanlı Geleneği'nde Klasik Edebiyatımızda Nevrûz. III. Uluslararası Bilgi Şöleni Bildirileri: Türk Dünyasında Nevrûz, Elazığ.
- Kutluğ, Yakut Fikret (2000). *Türk Musikisinde Makamlar*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Onarlı, İsmail (2003). Nevrûz Bayramı. *Alevleri Sesi*, 25, 549-1091.
- Özçimi, Saadettin (1989). *Hızır Bin Abdullah ve Kitâb'ül Edvâr*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Din Musikisi Anabilim Dalı, İstanbul.
- Öztuna, Yılmaz (1990). *Büyük Türk Musikisi Ansiklopedisi*, Ankara: Başbakanlık Basımevi.
- Pirverdelioğlu Ahmet (1999). Türklerde Yılbaşı Geleneği ve Bahar Geleneği Nevrûz. III. Uluslararası Bilgi Şöleni Bildirileri: Türk Dünyasında Nevrûz, Elazığ.
- Tura, Yalçın (2006). *Abdülbaki Nasır Dede ve Tehkik ü Tahkik*. İstanbul: Pan Yayınları.
- Uslu, Recep (2002). Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Müzik Teorisi Eserleri. *Türkler Ansiklopedisi*. (c.12, s. 443-448), Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.
- Uygun, Nuri (1999). *Safiyüddin Abdülmü'min Urmevî ve Kitâbu'l-Edvarı*. İstanbul: Kubbealtı Neşriyatı.
- www.devletkorosu.com

EK 1

Yazılı kaynak, efsane ve sözlü anlatımlara dayanarak Nevrûz kutlamalarının hangi nedenlerden binlerce yıldır bayram törenlerine dönüşerek gelenekleştiğini, olay ve olguları sırası aşağıda verilmiştir:

1. Dünya kuruluşunu bugün tamamlar. Kutsal belgelere göre; Ulu Tanrı Dünya'yı bugün yaratmıştır.
2. Bugün Adem Peygamberin ve ilk insanın yaratıldığı gündür. Cennet'ten kovulan Adem ile Havva'nın Arafat'ta birbirine kavuştuğu gün.
3. Sümer, Akat, Babil, Hitit kil tabletlerinde Nevrûz'da, bahar bayramı ve töreni ile şöleni yapıldığı belirtilmektedir. Bu dini törenler esasında özel mihraplar hazırlanarak ocaklarda ateşler yakılmakta ve mabet yeşil ağaçlarla süslenerek kurban edilen koçların postları asılmaktadır. Tanrı'ya, buğday gibi hububatlar ile koç eti ve şarap sunulmaktadır.
4. Ali bin Ebu Talip yani Hz. Ali (Hakk'a yürüyüşü; 24 Ocak 661) bugün doğmuştur. Alevi-Bektaşî inanışına göre; Hz. Ali'nin anası Hz. Fatma, Beytullahı (Kabe) tavaf ederken doğum sancıları başlamış, tavafını tamamlayarak Kabe'nin içine girmiş 12 gün

sonra, 13.Cuma günü, 21 Mart 598'de, yani Fil yılının Recep Ayı'nda doğum yapmıştır. Hz. Muhammed, Beytullah'ın içinde doğan amca oğlunu kucağına alarak, Ali adını verir. Hz. Muhammed bu günü kutlu gün olarak ilan eder.

5. Bugün Hz. Muhammed (570-632) 'e nübüvvet (610) ihsan edilir. Bugün Hz. Ali ile Hz. Muhammed'in kızı Hz. Fatma'nın evlendiği gündür.

6. Bugün Hz. Muhammed Gadir-hum'da okuduğu hutbede, Hz. Ali'yi vasi tayin eder ve kendisinden sonra Müslümanların önderi (imamı) ilan eder. Hz. Ali, 'Rehber' ve Resûlullah'ın vekili olarak seçilir. Bu nedenledir ki, Hz. Muhammed'in 'Ben ilmin şehriyim Ali de onun kapısıdır. İlim isteyen kimse onun kapısından gelsin' mealindeki hadisi ile 'Ali Kur'an-ı Nâtik'tir, (Konuşan Kur'an) buyruğu, Alevi 'cem'lerinde bu iki ulu kişinin yerini ve önemini belirtmeye yetmektedir. Kırklar Meclisi'nde mürşit ve rehber seçimi bugünkü anlamda 'Dedelik Kurumu'nun oluşmasına temel dayanak sağlamıştır. Bu kurumsallığa 'Pirlik Makamı'nda Hâcı Bektaş-i Veli eklemiştir.

7. Bugün Hz. Ali'nin hilafeti elde ettiği gündür. Abdullah İbni Saba bir ihtilal sonucu; Hz. Ali'yi (Haziran 656'da) Hilafete zorla getirir.

8. Hacı Bektaş Veli'nin Anadolu'ya gelişinin ilk günüdür. Rum Erenlerinin Şah-ı Velayeti karşıladıkları gündür.

9. Bugün Gaip Erenleri 'Kırklar'ın' toplandığı gün olarak inanılır. Bu nedenle bugün 'Kırklar Bayramı' olarak da bilinir

10. Bugün Hz. Hüseyin'in intikamını almak için *Muhtar Sakafı* önderliğinde gizli bir teşkilat kurulur. İhtilal işareti olarak mahallelerde büyük bir ateş yakılır. Bu günde tesadüfen 21 Mart'a denk gelir. O günden bugüne değin Alevilerce zulme başkaldırı işareti olarak ateş yakılır.

11. Nuh Peygamberin Tufandan sonra karaya çıktığı gün olarak kabul edilir. Nuh'un gemisinin kimine göre, Cudi Dağı'nda kimine göre de Arafat Dağı'nda olduğu yönünde iddialar bulunmaktadır.

12. Celali Takvimi'nin başlangıç günüdür. Bu takvimi Harzemşahlılar Devleti'nin sultanı Celaleddin Harzemşah hazırlamıştır. Bu takvim bir süre Orta-Doğu'da kullanılmıştır.

13. Nevrûz adlı yetim ve öksüz bir çocuğun bu gün kırmızıya boyadığı bir yumurtayı, Hz. Ali'ye vermesidir. Hz. Ali, yetim ve öksüz çocuğun bu jestinden duygulanarak, yoksul çocukları korumak amacıyla bugünü onun hatrasına 'Nevrûz Bayramı' olarak ilan etmiştir.

14. Eski İran Sultanı Cemşid'in tahta çıkması ve Mecusi dinini canlandırmasıdır. Zerdüşter (Ateşperestler) tarafından kutlanan bir bayramdır.

Rivayetlere göre İran Hükümdarı Cemşid bir dünya gezisinden dönerken Azebeycan'da 21 Mart'ta Otağ kurar. Cemşid'in mücevherlerle süslü tahtına güneş vurdukları rengarenk ışıklar saçarak ve çevreyi ışık hüzmeleri kaplar, verilen şölen ve yapılan senliklerle halk neşelenir. O günden sonra her yıl bugün bayram olarak kutlanır.

Şah İsmail (Hatai), Fuzuli gibi Azeri şairlerinin bahar ve Nevrûz ile ilgili şiirleri ve nefesleri vardır. İslamiyet'ten önce Azeriler Nevrûz'un simgelerinden biri olan 'yasemen' çiçeğine özel önem veriyorlardı. Bu çiçek ile ilgili türküler, atasözleri vardır. Baharı müjdeleyen bir başka çiçek ise 'kar çiçeği' kardelen'dir. Doğu Anadolu'da Nevrûz çiçeği denen bir başka çiçek de vardır. Çiğdem' de bu mevsimde yetişir.

15. Gök-Türklerin Ergenekon'dan çıkış günüdür. Türk Destanlarına göre Nevrûz; Türklerin Asena adlı dişi bir Bozkurt rehberliğinde Ergenekon'dan çıktıkları gündür. Demir ve ateşin birleştiği bugün Türklerce kutsal kabul edilerek bayram ilan edilir (Onarlı, 2003, 25, 551-553).

EK 2

Nevrûz Makamında Bilinen Eserler

Nevrûz Savt (Safiyüddin Urmevi)

Hafif Peşrev ve Saz Semaisi (Yahyâ Çelebi)

Fahte Peşrev (Ahmet Ağa)

Fahte Peşrev ve Saz Semaisi (Muallim İsmail Hakkı Bey)

Zevkim bu idi zevk ile eyyâmı geçirmek (Muallim İsmâil Hakkı Bey) Aksak Şarkı

Yâreler açmaktadır her bir nigâhın cânıma (Muallim İsmâil Hakkı Bey) Hafif Beste

Söz yoktur ol sîmîn-ten'e (Muallim İsmâil Hakkı Bey) Curcuna Şarkı

Safâlar vaktidir mîrim (şâhum) efendim gel saf (Muallim İsmâil Hakkı Bey) Ağır Semai

Feryâdımız ol yâre de ağyâre de kalmaz (Muallim İsmail Hakkı Bey) Yürük Semai

Ey dehâsi kudret-i azmiyle kudretler yapan (Muallim İsmail Hakkı Bey) Devri Revan Kâr

Esmerliği yıldız dolu bir yaz gecesiydi (Muallim İsmail Hakkı Bey) Yürük Semai

Ey olanlar talib-i gencine esrar-ı Hu (Muallim İsmail Hakkı Bey) Düyek İlahi

Nevrûz-i bahar erdi nahl-i gül gonce döker (Neyzen Ali Rıza Efendi) Devri Kebir Beste

İşte geldi nevrûz bahar (Neyzen Ali Rıza Efendi) Aksak Şarkı

Erdi nevrûzu baharın (Neyzen Ali Rıza Efendi) Ağır Düyek

Fasl-ı nevrûzu küşâde etti üstâd-ı şehir (Neyzen Ali Rıza Efendi) Ağır Aksak Şarkı

Bir şaha kul olmak gerek (Neyzen Ali Rıza Efendi) Düyek İlahi

Hak-i payi- Mustafaya yüz süren mesrur olur (Rıfat Bey) Düyek İlahi

Kudumun rahmeti zevku safadır ya Resulullah (Şeyh Seyid Efendi) Nim Evsat İlahi

Can sevdi ey dilber seni (İzzettin Hümâyi Elçioğlu) Raks Aksağı

Neş'e buldum hâlet-i sevdâ-fezâ-yı nağmeden (İzzettin Elçioğlu) Aksak Şarkı

Kaldı yine nâlende gönül küşe-i gamda (İzzettin Hümâti Elçioğlu) Sengin Semai Şarkı

Geldi cânânım hayâli günlüme gamda (İzzettin Hümâti Elçioğlu) Devri Hindi Şarkı